

Speciale fra RUC

Utryghed kan ikke negligeres – men hvor meget skal det fylde?

Utryghed er en problematik som mange planlæggere konfronteres med. Men hvordan skal man som planlægger forholde sig, når emnet bliver bragt på banen. Ved Nørrebro Station i København fik utrygheden indflydelse på planerne for byrummet.

Utryghedsformer

Forskning peger på, at utryghed er et komplekst fænomen, og der findes ikke en entydig forklaring på, hvad som forårsager det. Utryghed kan være konkret eller ukonkret. Den konkrete utryghed er en reaktion på en specifik fare, hvorimod den ukonkrete kan karakteriseres som ængstelse eller bekymring.

Utryghed kan både forstås som rodfæstet i individet eller som udspringende fra de fysiske omgivelser. På den måde kan utryghed både tilskrives individets egen usikre sociale og økonomiske situation, eller et steds fysiske udformning og tilstedeværelse af elementer man finder skræmmende.

Figuren til højre viser, hvordan utryghed kan forstås i forhold til, om den er konkret eller ukonkret, og om den har en rumlig eller individuel karakter. Den situationelle utryghed relaterer sig til et specifikt sted eller situation, hvor utrygheden opleves. Områdeutrygheden er forståelsen af et område som utrygt, baseret på et mentalt billede af, hvilke områder man opfatter som farlige og skal undgå.

Af cand.soc. Oliver Westphal Ter-Borch og cand.soc. Simon Colmorten Henriksen

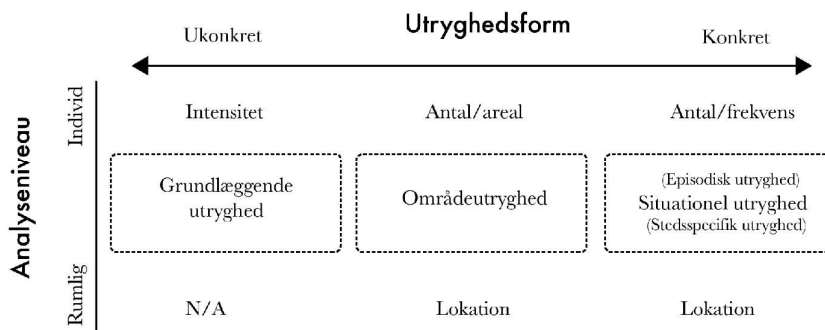
På grænsen mellem Bispebjerg og Nørrebro danner Nørrebro Station en port mellem de to bydele. Stedet har i en årrække været præget af misvedlighold, graffiti og kaotiske trafikforhold, men byder også på et mangfoldigt byliv. Områdets fremtid har længe været debatteret, og nu ser det ud til, at der sker noget. Med åbningen af metrostationen i området er der et fornyet fokus på planerne.

Lokaludvalgene fra Bispebjerg og Nørrebro har længe arbejdet på planer, der tilgodeser områdets skæve og rå identitet, samt skaber bedre forbindelse mellem de to bydele. Men en ny aktør har blandet sig i debatten. Den lokale borgeralliance Medborgerne har ført en effektive kam-

pagne kaldet "Tryk Nørrebro Station", som har sat fokus på utryghed som en central udfordring for området. Vi har i vores speciale stillet skarpt på, hvilken rolle utryghed spiller for den igangværende planlægning af området.

Forskellige utrygheder

Medborgernes kampagne har fået stor opmærksomhed fra flere lokalpolitikere. På den måde er utryghed blevet et centralt tema i debatten om området, hvilket blev understreget, da overborgmesteren besøgte stationsområdet og lagde særligt vægt på, at området i fremtiden skulle være mere trygt.

Men der er langt fra enighed om, hvorfra utrygheden udspringer. Områdets mange aktører peger på et væld af faktorer såsom graffiti, kriminalitet, manglende lys, toiletter og gentrificering. Mange pegede også på et selvbestaltet genbrugsmarked under skinnerne, der drives af hjemløse romaer, som særligt utryghedsskabende. Samtidig var der flere aktører, der slet ikke kunne genkende området som utrygt, eller at det skulle være særligt præget af kriminalitet.

Forskningen peger på, at utrygheden er en u håndgribelig størrelse. Den kan være konkret, eksempelvis når man frygter at blive udsat for kriminalitet. Men den kan også være ukonkret og i højere grad udspringe af bekymringer over ens økonomiske eller sociale situation. Paradoksalt nok vil de personer, som er i mindst risiko for at blive udsat for kriminalitet, ofte være de mest utrygge og omvendt.

I vores undersøgelse opdagede vi, at det er svært at afdække præcis, hvori utrygheden består. De centrale aktører havde modsætningsfyldte forklaringer på utrygheden og pegede både på en konkret og en ukonkret frygt.

Dominerende tema

Men når det ikke er muligt at sige præcis, hvad der skaber utryghed, hvordan forholder vi os så som planlæggere til utryghed? En af udfordringerne er, at utryghed ofte kommunikeres og forstås som en konkret utryghed – en frygt for en umiddelbar fare. Derfor er der en tendens til, at utryghed ofte imødegås med konkrete tryghedsfremmende tiltag i byrummet. Men utryghed er langt mere komplekst end dette, og tryghedsindsatser risikerer derfor at skyde forbi de egentlige problemer. Derfor må man som planlægger forholde sig kritisk til utryghed og være bevidst om, at utryghed er mere end frygten for ens sikkerhed.

Samtidig må man også være opmærksom på, at utryghed er et stærkt virkemiddel for aktører, som vil have deres sag på agendaen. Ingen har lyst til at negligere andres utryghed, og derfor kan det spille en uforholdsmæssig stor rolle for planlægningen. Eksempelvis mødte vi i vores undersøgelse kun få interessenter som personligt følte, at området omkring Nørrebro Station var utrygt. Størstedelen forholdt sig i stedet til andres utryghed og brugte i højere

grad utrygheden som en platform for at italesætte deres egen forståelse af områdets udfordringer; manglende opholdsmuligheder, dårlige trafikforhold eller at området skal renoveres.

Utilsigtede konsekvenser

Marginaliserede mennesker i gadebilledet er ofte en kilde til utryghed. Derfor bliver disse grupper ofte set som en del af problemet på trods af, at de ikke udgør en reel trussel, og har den samme ret til at opholde sig i byrummet som alle andre. Faren ved utryghedsindsatser er, at de i nogle tilfælde vil rette sig mod disse grupper og på den måde marginalisere dem yderligere.

Ved Nørrebro Station blev forståelsen af stedet som utrygt et led i en kamp om områdets byrum. Forståelsen retfærdiggjorde fjernelse af opholdsmuligheder, opsætning af "tryghedsskabende belysning" og privatisering af offentlige byrum i et forsøg på at regulere brugen af byrummet.

Kilde: Scherg, R. H. (2016). Utrygheden finder sted: En undersøgelse af utryghed ved kriminalitet med særlig fokus på udforskningen af utryghedens rumlige dimensioner og miljømæssige årsager.